

Весна Шопар, Зоран Димитровски,
Сефер Тахири, Александра Теменугова

**НАСОКИ ЗА
ЕТИЧКО НОВИНАРСТВО И
КВАЛИТЕТНО ИЗВЕСТУВАЊЕ**

Автори

Весна Шопар, Зоран Димитровски,
Сефер Тахири, Александра Теменугова

Издавач

Verein Freies Radio Wien

НАСОКИ ЗА ЕТИЧКО НОВИНАРСТВО И КВАЛИТЕТНО ИЗВЕСТУВАЊЕ

Финансирано од:

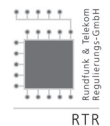

Оваа публикација е изработена со поддршка на Европската комисија во рамки на проектот „Поврзување на младите со потекло од поранешна Југославија преку радионовинарството“. Публикацијата ги изразува ставовите само на авторите, за што Европската комисија не е одговорна за каква било употреба што може да произлезе од содржаните информации.

Партери:

Спонзори:

СОДРЖИНА

ВОВЕД	СТР. 4
[I] ДОВЕРБА И ЗАШТИТА НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС	СТР. 8
[II] ТОЧНОСТ И ВЕРИФИКАЦИЈА	СТР.12
[III] НЕПРИСТРАСНОСТ	СТР.14
[IV] ТРАНСПАРЕНТНОСТ	СТР.16
[V] ОТЧЕТНОСТ	СТР.18
[VI] ИНТЕГРИТЕТ И НЕЗАВИСНОСТ НА УРЕДУВАЧКАТА ПОЛИТИКА	СТР.20
[VII] ПРАВИЧНОСТ	СТР.22
[IIX] НАНЕСУВАЊЕ ШТЕТА И НАВРЕДА	СТР.24
[IX] ПРИВАТНОСТ	СТР.26
[X] ДЕЦАТА И МЛАДИТЕ КАКО ИЗВОРИ НА ИНФОРМАЦИИ И СОРАБОТНИЦИ	СТР.28
БИБЛИОГРАФИЈА	СТР.30

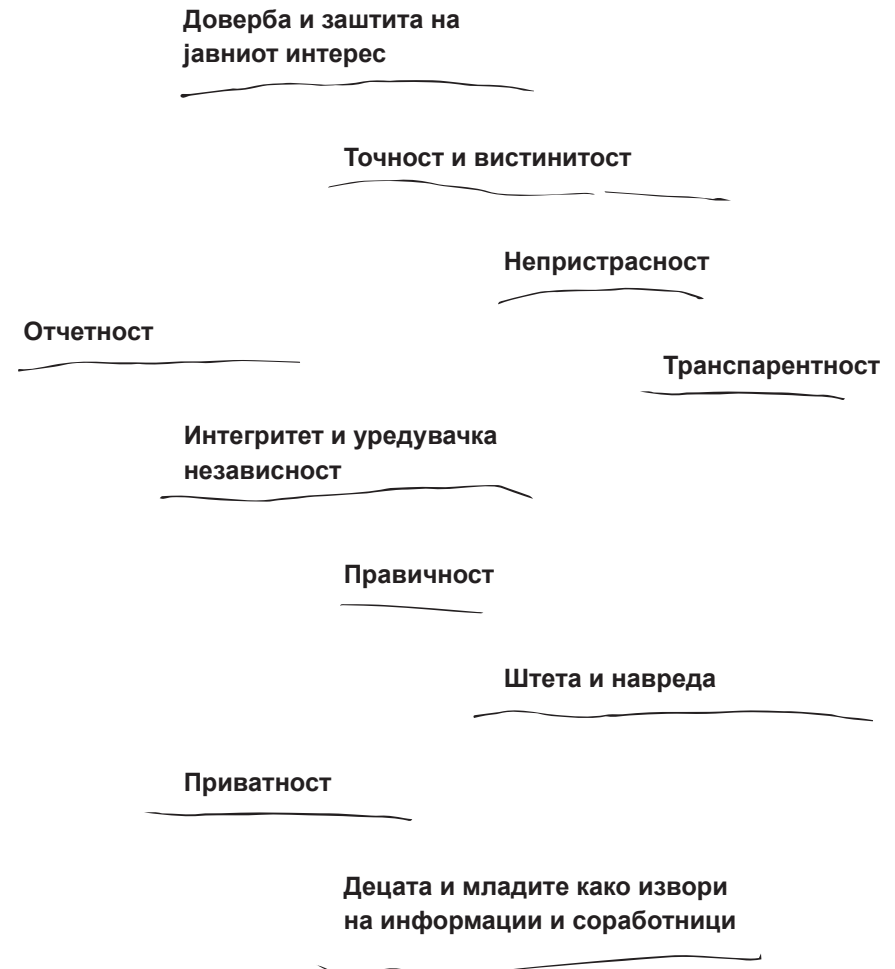
Во овие Насоки се сублимирани општоприфатените вредности, принципи и професионални стандарди врз коишто почива новинарството. Тие се наменети за новинарите кои учествуваат во креирањето новинарски содржини, без разлика дали доаѓаат од јавен или од комерцијален, од традиционален или од нов медиум. Нивната цел е да им помогне или да ги потсети новинарите или медиумски професионалци на начелата и стандардите коишто треба да ги почитуваат при вршењето на својата професија, која, пред сè, му служи на јавниот интерес. Исто така тие се наменети кон граѓаните кои треба да знаат што да очекуваат од новинарите, критички да ги восприемаат информациите и да умеат да препознаат непрофесионално новинарство во едно демократско општество.

[1] Kovach, B. & Rosenstiel, T. (2007) Elements of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect, New York: Three Rivers Press.

Бил Ковач и Том Розенстил (Bill Kovach & Tom Rosenstiel), во „Елементите на новинарството“,¹ трагаат по одговорот кому му служи тоа, особено во време на промени што ги изнедри дигиталната револуција, граѓанското новинарство, како и силната доминација на корпоративните комуникации кои, суптилно но успешно, ги изместуваат границите меѓу односите со јавноста и новинарството.

Медиумите се должни да го **заштиткуваат и промовираат јавниот интерес**, односно да им служат единствено на интересите на јавноста и да бидат „куче-чувар“ на демократијата. Оваа обврска важи за сите медиуми, без разлика дали се работи за јавни или за приватни, за национални или за регионални/локални медиуми и без оглед на технологијата на функционирање, начинот на управувањето или моделот на финансирањето.

Поради тоа, во својата работа, медиумите и новинарите треба да ги почитуваат следните принципи:

Принципите на новинарството во овој прирачник се базираат врз:

- Етичкиот кодекс на новинарите на Македонија и целите на Советот за етика во медиумите во Македонија и други саморегулаторни механизми;
- Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, Законот за медиуми, подзаконските и другите акти на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, останата регулатива која се однесува на работата на медиумите, како што е Изборниот законик, Законот за кривична постапка итн.;
- Правото на слобода на изразувањето утврдено со членот 10 од Европската конвенција за човекови права;
- Меѓународни и европски нормативи коишто ја прецизираат работата на медиумите и новинарите;
- Етички кодекси и препораки на странски и меѓународни новинарски здруженија;
- Политики за работа и етички насоки/кодекси на влијателни медиумски куќи во светот: *Би-Би-Си*, *Гардијан*, *Њујорк Тајмс*, *Индипендент*, *Канадскиот радиодифузен сервис*, новинските агенции *Асошијетед Прес*, *Ројтерс* и тн.

Содржината на овие Насоки се базира врз меѓународни регулативи кои третираат прашања за етичко и новинарско известување, како и бројни новинарски кодекси кои се практикувани во најзначајните и највлијателните медиуми во светот.

Насоките за етично новинарство и за квалитетно известување се изработени во рамки на проектот „Поврзување на младите со потекло од поранешна Југославија преку радионивинарството“, финансирана од програмата на Европската Унија, Еразмус+. Насоките се базираат врз Прирачникот за јавен интерес во новинарството, што го креираше Институтот за комуникациски студии од Скопје, Македонија во рамки на проектот „Изразувањето на јавниот интерес: зголемување на моќта на медиумите и граѓаните во штитењето на јавните политики во Македонија“.

I. ДОВЕРБА И ЗАШТИТА НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС

Довербата и јавниот интерес се најважните ресурси на медиумите. Тие имаат витална улога во демократскиот поредок и претставуваат основа за социјална кохезија. Медиумите се главниот извор на информации од јавен интерес. Пласирањето информации кои со својата содржина ги едуцираат граѓаните да го разберат општеството ја јакне довербата и кредибилитетот на медиумите. Својата мисија медиумите ја исполнуваат преку промоција на јавниот интерес, одговорноста, професионалноста, транспарентноста во работата. Одговорноста на медиумите кон публиката/јавноста секогаш превладува над сите други интереси. Медиумите и новинарите не треба да му служат на ниту еден посебен интерес и должни се да ги негуваат правичноста, слободата и сеопфатниот пристап кон јавните прашања. Медиумите треба да бидат одговорни пред својата публика и општата јавност, а не да им служат на сопствениците, на издавачите, на власта или на чии било приватни интереси.

Медиумите треба да бидат сервис на јавноста со општествена функција насочена кон целосен развој на поединецот и заедницата. Тие треба активно да учествуваат во општествениот развој чијашто цел е демократско унапредување на општеството и свесно почитување на слободата и човековите права. Нивна обврска е да ја поттикнуваат, да ја зајакнуваат и да ја бранат слободата на изразување и правото на информирање.

Новинарите треба да бидат независни, непристрасни и чесни при известувањето за настани кои се значајни за публиката. Тие се должни да се залагаат за постигнување највисоки стандарди за точност и непристрасност и да избегнуваат свесно манипулирање со публиката. Новинарите и медиумите треба да бидат отпорни на притисоци и влијанија од кој било субјект или извор.

Медиумите треба да бидат доследни во утврдувањето на вистината за настаните и консеквентни во нивното интерпретирање и објаснување. Тие се должни да обезбедат објективно прикажување на настаните, еднаков третман на различните гледишта и мислења и сеопфатен форум за јавна дебата за сите актуелни прашања и проблеми во општеството. На тој начин на јавноста/публиката ќе ѝ понудат информации и перспективи суштествени за донесување одлуки за нејзиниот јавен и приватен живот.

Од медиумите се очекува да овозможат расправа за сите општествени проблеми, да бидат отворени за сите политички опции и да им овозможат на граѓаните да учествуваат во политичкиот живот и во донесувањето на политичките одлуки. Тие, исто така, треба да овозможат развој на креативноста и творештвото, како и судир на нови идеи. Нивна обврска е да придонесуваат кон културата на дијалог и да ја негуваат толеранцијата кон различни стојалишта за сите прашања од јавен интерес.

При извршувањето на својата професија, новинарите треба да внимаваат на следното:

Секој друг ангажман, освен оној насочен кон јавноста/публиката, ја поткопува нивната доверба и кредибилитет;

Служењето на јавниот интерес создава обврска во медиумските содржини да ја одразуваат разновидноста на заедницата;

Служењето на јавниот интерес претставува гаранција за темелно и сеопфатно истражување на настаните и состојбите

Стремежот за професионален ангажман на медиумите во презентирањето на информациите кон јавноста/публиката им овозможува таа да донесува најсоодветни одлуки.

Довербата и јавниот интерес во медиумите претпоставуваат точно презентирање на информациите за сите сегменти на општеството, слободно изразување различни мислења, плуралност на ставовите.

Клучни начела за тоа се:

× Унапредување на разновидноста на медиумскиот пејсаж и висок квалитет на медиумите во служба на јавниот интерес;

× Заштита на јавноста/публиката од несовесни и незаконски медиумски практики

× Градење доверба на јавноста/публиката преку транспарентни механизми за одговорност.

II. ТОЧНОСТ И ВИСТИНОСТ

Точноста е најстариот принцип врз којшто почива новинарската професија. Информациите кои се пласираат треба да кореспондираат со реалноста, да се вистинити и проверени од најмалку два независни извори. Но точноста не е само пренесување факти, а новинарите не се само „стенографи“ кои цврсто се држат до правилото да одговорот на петте прашања: „Кој?“, „Што?“, „Кога?“, „Каде?“, „Зошто?“ (плус шестото „Како?“). Од новинарите се очекува да дадат точни и сеопфатни информации врз основа на кои граѓаните ќе донесат одлуки.

Новинарите треба да прибираат информации од прва рака, да ги проверуваат фактите, да се уверат во автентичноста на пишаните докази и дигиталните материјали врз основа на кои ја публикуваат информацијата.

* Новинарите мора да обезбедат прецизни и точни информации;

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Сите вести и останати новинарски трудови, соодветно на предметот и неговата природа, мора да избилуваат со доволен број извори, да се базирани врз цврсти докази, темелно проверени и презентирани на јасен и прецизен јазик.

* Новинарите треба да се чесни за работи кои не ги знаат и да избегнуваат неосновани шпекулации. На публиката треба јасно да ѝ се предочи во случај кога новинарите немаат потврда за одредени обвинувања, материјални факти и други содржини, но за ваквите информации мора да се посочи изворот;

* Новинарите не смеат намерно да ја наведуваат публиката во погрешна насока. Не смеат да ги изместуваат фактите и да ги презентираат измислените материјали како вистинити;

* Грешките треба да се признаат и да се коригираат најбрзо што може, јасно и соодветно;

* Брзината не смее да биде поважна од точноста и прецизноста;

III. НЕПРИСТРАСТНОСТ

Непристрасноста е професионална обврска на новинарите. Да бидеш непристрасен значи да немаш предрасуди кон која било страна, да не ѝ даваш предност на едната или на другата страна во својата професионална работа.

Новинарите, како и сите други луѓе, имаат свои убедувања, ставови и мислења. Но, тие мора да ги потиснат личните гледишта при вршењето на својата дејност, бидејќи јавноста заслужува известување засновано врз факти и врз анализа поткрепена со информации. Затоа, ставовите и мислењата на новинарите не смеат да влијаат врз информирањето на публиката, особено за теми, настани и појави од конфликтен карактер.

Единствено со прикажување широк спектар од ставови и мислења, новинарите може да понудат вистинска слика за она што навистина се случува. Притоа е важно, во своето известување, новинарите да понудат соодветна тежина и застапеност на ставовите и мислењата на различните групи од општеството.

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Новинарите имаат обврска вестите и информациите да ги третираат со соодветна непристрасност, да им дадат соодветна тежина на настаните, ставовите и мислењата и на главните страни на приказната;

* Новинарите имаат обврска да понудат широк спектар на гледишта и перспективи во соодветна временска рамка во ТВ или во радиопрограмата или во серија текстови и прилози во печатените или онлајн медиумите, на тој начин што ниту едно значајно гледиште или перспектива намерно да не се избегнува или да не биде соодветно претставено;

* Новинарите имаат обврска конфликтните теми во општеството да ги третираат и да ги покриваат со соодветна непристрасност;

* Во рамките на уредувачката политика на медиумот, новинарите и уредниците уживаат уредувачка слобода да објавуваат содржини за кое било прашање во кој било дел од покривањето на темата, ако за тоа има добри причини и особено ако е во интерес на заштита на јавниот интерес. Ставовите на уредништвото треба да бидат соодветно означени.

IV. ТРАНСПАРЕНТНОСТ

За да изгради доверба кај публиката, новинарството во заштита на јавниот интерес има дополнителна обврска на гледачите, слушателите и читателите да им овозможи начин за преоценување на новинарскиот труд. За да се постигне таа цел, од клучна важност е транспарентноста на процесот на производство на вести и информации. Како што новинарите настојуваат важните теми од јавен интерес да стигнат до публиката, така и публиката сака да знае на кој начин новинарите дошле до информациите, дали доволно ги провериле фактите пред да ги објават, дали ја утврдиле веродостојноста на изворите или можеби медиумот има друг интерес освен јавниот – да турка одредена тема. Транспарентноста е особено важна кога станува збор за изворите на информирање кои, во исклучителни случаи кога е тоа од интерес на јавноста, може да бидат и анонимни.

* Новинарите не може да го кријат својот идентитет од јавноста и од соговорниците, освен во исклучителни случаи на јавен интерес;

* Изворите на информации мора јасно да се посочат во новинарските прилози, освен во исклучителни случаи кога е од интерес на јавноста да се употребуваат анонимни извори на информации.

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Медиумите и новинарите се должни на публиката да ѝ го објаснат начинот на којшто дошле до информациите што ги објавуваат;

V. ОТЧЕТНОСТ

Новинарите се одговорни за својата работа и секогаш треба да се подготвени на отчет пред публиката. Искрениот однос кон читателите, слушателите и гледачите и кон нивната реакција на новинарските содржини придонесува за подобро и поквалитетно новинарство. Отчетноста и одговорноста на медиумите и новинарите се особено важни кога станува збор за тоа што мисли публиката за исполнувањето на основните новинарски стандарди на медиумот или новинарот – непристрасно информирање, пласирање веродостојни информации, заштита на приватноста и сл.

Како и во секоја друга професија, грешките во новинарската работа се исто така неизбежни, но од исклучителна важност е тие навреме да се исправат и новинарите од нив да научат, за помалку да се повторуваат во иднина. За отчетноста и одговорноста на новинарите, важно е и нивното лично поведение во јавната комуникација.

* Новинарите се одговорни и отчетни кон публиката. Довербата на публиката во новинарската работа е од клучна важност за остварувањето на улогата на јавниот интерес на медиумите;

* Медиумите и новинарите му служат на јавниот интерес, а потребите на публиката – читателите, слушателите и гледачите се од првенствено значење при изборот на темите и прашањата што ги обработуваат;

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Медиумите и новинарите треба искрено и отворено да ги признаваат грешките што ги направиле во текот на својата работа, навреме да ги поправаат и да градат култура на учење од грешките;

* Интеракцијата со публиката е од особено значење и заради учество на јавноста, на граѓаните во создавањето на јавното мислење.

VI. ИНТЕГРИТЕТ И НЕЗАВИСНОСТ НА УРЕДУВАЧКАТА ПОЛИТИКА

Медиумите и новинарите треба да бидат независни од надворешните политички, корпоративни или други влијанија, бидејќи можат да ја загрозат уредувачката независност. Публиката треба да биде сигурна дека одлуките на медиумите за следење одреден настан или третирање некоја тема не се донесени под влијание на нечиј притисок или личен интерес.

* Медиумите и новинарите, главните уредници, уредниците и сите други професионалци вклучени во процесот на информирање треба да се слободни и независни од надворешните интереси и договорите на медиумите со различни субјекти кои можат да го загрозат новинарскиот интегритет;

* Сопствениците не треба да се мешаат во уредувачката политика на медиумите. Тие не смеат да ги користат медиумските содржини за свои политички, економски или лични интереси. Информативните содржини исклучиво се во служба на јавниот интерес и за информирање на јавноста;

* Репутацијата и кредибилитетот се директно поврзани со интегритетот и независноста. Но ова не подразбира дека треба да се ограничат убедувањата, верувањата или интересите на новинарите, во време кога не извршуваат професионални задачи. Надворешните интереси не треба да бидат во конфликт со новинарскиот интегритет и транспарентноста на медиумите.

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Интегритетот подразбира дека медиумите имаат одговорност кон публиката/јавноста и дека ги почитуваат етичките и професионалните стандарди. Новинарскиот интегритет го бранат не само новинарите и уредниците, туку и фоторепортерите, снимателите, монтажните и сите други професионалци кои учествуваат во процесот на креирање новинарски содржини. Тие со ниедна постапка или одлука во својата работа не треба да го загрозуваат или да го дискредитираат медиумот;

VII. ПРАВИЧНОСТ

Медиумите треба да бидат правични и фер кон своите извори и соработници, но и кон публиката. Медиумското известување треба да ги одразува релевантните факти и значајните гледишта. Новинарите се должни етички и со почит да се однесуваат кон личностите, институциите, настаните и темите. Недозволиво е незаконско или неправично третирање на поединци или организации.

* Медиумите и новинарите имаат обврска да бидат отворени, чесни, искрени и фер во односите со изворите и со публиката. Медиумите можат поинаку да постапуваат само ако ваквите постапки се во служба на јавниот интерес, како на пример при третирање на теми за правни или безбедносни прашања или доверливи информации.

* Кога се бараат извори на информации за учество во информативните содржини, новинарите треба соодветно да ги известат изворите/соговорниците за природата и контекстот на нивното учество. Согласноста треба да е јасна и доброволна. Исклучок од овој стандард е кога јавниот интерес натежнува повеќе од правото на соговорникот/изворот да даде согласност за учество.

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Кога во вестите и во другите информативни содржини се критикува поединец или организација, преку употреба на наводи или докази за некомпетентно, погрешно или незаконско работење, критикуваните имаат право на реплика или одговор.

* Ниту едно новинарско известување или програмска содржина не се правични ако:

- не ги содржат сите главни факти
- содржат неважни податоци на сметка на најважните факти
- несвесно или свесно ја ставаат публиката во заблуда
- новинарот употребува зборови или методи (постапки) кои укажуваат на негова пристрасност

III. НАНЕСУВАЊЕ ШТЕТА И НАВРЕДА

Медиумите треба да го претстават светот таков како што е, вклучувајќи ги сите аспекти на човечкото искуство и реалност. Тие се должни да балансираат помеѓу правото да објавуваат нови, информативни и впечатливи содржини и одговорноста за заштита на послабите од штета и навреда. Медиумите и новинарите треба да бидат внимателни кон публиката, особено во содржините што се однесуваат на заштита на децата.

* Во случаи кога во содржините има материјали што можат да предизвикаат штета или да навредат дел од публиката, медиумите секогаш треба да покажат уредувачка одговорност, повикувајќи се на професионалните стандарди и етички кодекси;

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Медиумите не треба да објавуваат или да емитуваат содржини што можат сериозно да му наштетат на физичкиот, менталниот или моралниот развој на децата и адолесцентите;

* Медиумите и новинарите треба да обезбедат соодветна заштита на јавноста/публиката од навредливи и штетни содржини;

* Новинарите имаат обврска да ја негуваат културата на говорот. Употребата на остар јазик може да се оправда од уредувачки аспект, единствено ако е во прашање јавниот интерес.

IX. ПРИВАТНОСТ

Правото на приватност значи право на граѓаните да бидат оставени на мир или право да имаат контрола врз несаканиот публицитет на своите лични податоци. Секој има право на почитување на приватниот и семејниот живот, домот, здравјето и кореспонденцијата, вклучувајќи ја и дигиталната комуникација. Медиумите се должни да ја почитуваат приватноста и да не ја повредуваат без добра причина или доколку за тоа постои јавен интерес.

Постојат неколку клучни прашања кога се размислува за навлегување/ упад во приватноста:

Мора да постои доволна причина за тоа – упадот треба да се оправда со обемот на потенцијалната штета што може да произлезе од него;

Треба да постои добра причина за мотивот – упадот мора да биде оправдан во поглед на јавниот интерес, јавното добро кое ќе следи по објавувањето на информацијата;

Користените методи мора да бидат во согласност со сериозноста на приказната и нејзиниот јавен интерес – да се користи минимален можен упад во приватноста;

Мора да има соодветна надлежност – каков било упад мора да биде овластен од високо ниво и со соодветен надзор;

Мора да има разумни изгледи за успех.

* Медиумите се должни да воспостават баланс помеѓу јавниот интерес во слободата на изразувањето и легитимните очекувања за приватност на граѓаните;

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Во функција на целосно и точно информирање за настаните во кои има човечки страдања и катастрофи, медиумите имаат обврска да воспостават баланс помеѓу јавниот интерес и приватноста на граѓаните, како и почитување на нивното човечко достоинство;

* Медиумите известуваат за приватното однесување на јавните личности исклучиво кога однесувањето или последиците од него можат да го загрозат јавниот интерес.

* Медиумите мора да го оправдаат упадот во приватниот живот на поединецот без негова согласност, покажувајќи дека тој е помал од јавниот интерес;

X. ДЕЦАТА И МЛАДИТЕ КАКО ИЗВОРИ НА ИНФОРМАЦИИ И СОРАБОТНИЦИ

Децата и младите се многу важни за медиумите. Тие придонесуваат во медиумите и со нив комуницираат на различни начини – како соработници, актери, водители, преку медиумските интерактивни и кориснички содржини, преку сите услуги. Медиумите имаат обврска на децата и младите да им обезбедат интересни, возбудливи, едукативни содржини и да им помогнат светот во којшто живеат да добие смисла. Медиумите треба да ја штитат благосостојбата и достоинството на децата и младите кои придонесуваат за нивните содржини.

Тоа подразбира заштита на нивното право да се изразат, да го кажат своето мислење и да учествуваат во општествениот јавен живот како што е загарантирано во Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето.

* При вклучување на децата и младите во медиумската продукција, неопходно е да се провери дали тоа кај нив нема да предизвика непотребна нервоза или вознемиреност. Нивното учество мора јасно уреднички да биде оправдано кога е тоа потребно. Согласноста треба да се добие соодветно на позицијата на детето/ младата личност и природата на нивниот придонес во продукцијата;

* Неопходно е да се обезбеди физичкиот, емотивниот развој и достоинството на лицата помлади од 18 години, а посебно децата помлади од 15 години да бидат заштитени во текот на подготовката и пласирањето информации/програми и интернет содржини, независно дали родителите, старателите или други возрасни одговорни лица дале одобрение за тоа;

С
Т
А
Н
Д
А
Р
Д
И

* Неопходно е да се обезбеди рамнотежа помеѓу заштитата на децата и младите од несоодветни содржини и нивното право на изразување и слободата на примање информации.

БИБЛИОГРАФИЈА

Mek Kvejl, Denis (1994). Stari kontinent – novi mediji. Beograd: Prosveta.

Iggers, Jeremy, Good news, bad news, Journalism Ethics and the Public Interest (1999), Westview Press.
<http://www.rasaneh.org/Images/News/AttachFile/9-12-1390/FILE634660181974010000.pdf>

Зошто е важен интегритетот на медиумите – За подобро разбирање на значењето и на ризиците за медиумскиот интегритет, Македонски институт за медиуми
[http://www.mim.org.mk/attachments/article/824/zosto_e_vazen_integritetot_na_mediumite_MK_v2\(1\).pdf](http://www.mim.org.mk/attachments/article/824/zosto_e_vazen_integritetot_na_mediumite_MK_v2(1).pdf)

МОДЕМ – Мониторинг на демократијата во Македонија, Извештај од следењето на медиумските содржини преку Механизмот за набљудување и реакција,
http://respublica.edu.mk/images/modem/attach/MODEM-eden_18%20noemvri%20_23%20dekemvri.pdf

Индекс за слобода на медиумите на Репортери без граници (Reporters Without Borders)
<http://index.rsf.org/#!/>

Извештај на Фридом Хаус (Freedom House) за Република Македонија од 2015 година <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2015/macedonia>

Извештај за напредок на Република Македонија за 2015 година http://www.sobranie.mk/content/%D0%9D%D0%A1%D0%95%D0%98/PR2015_All_CK_FF_MK_16.11.2015.pdf

Извештај за напредок на Република Македонија за 2014 година <http://www.sobranie.mk/dokumenti-rm-eu-cbb3490c-fe7d-4750-82f4-67c619c46a6a.nspk>

Извештај за напредок на Република Македонија за 2013 година <http://www.sobranie.mk/dokumenti-rm-eu-cbb3490c-fe7d-4750-82f4-67c619c46a6a.nspk>

ЗАКОНИ:

Устав на Република Македонија
<http://makemigration.readyhosting.com/upload/Ustav.pdf>

Закон за заштита на личните податоци
http://www.dzlp.mk/sites/default/files/pdf/ZZLP_precisten_2012.pdf

Закон за медиуми („Службен весник на Република Македонија“ бр.184/2013)

Закон за изменување и дополнување на Законот за медиуми („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2014).

Закон за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 184/2013),

Закон за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/2014),

Закон за изменување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/2014),

Закон за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 101/2014),

Закон за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 132/2014).

Директива за аудиовизуелни медиумски услуги на ЕУ
http://www.avmu.mk/images/stories/doc/eu-docs/Direktiva_prevod.pdf

КОДЕКСИ:

Кодекс на новинарите на Република Македонија
<http://znm.org.mk/drupal-7.7/mk/node/440>

Al Jazeera Code of Ethics
<http://www.aljazeera.com/aboutus/2006/11/2008525185733692771.html>

AP NEWS VALUES & PRINCIPLES
<http://www.ap.org/company/News-Values>

The BBC's Editorial Values
<http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/>

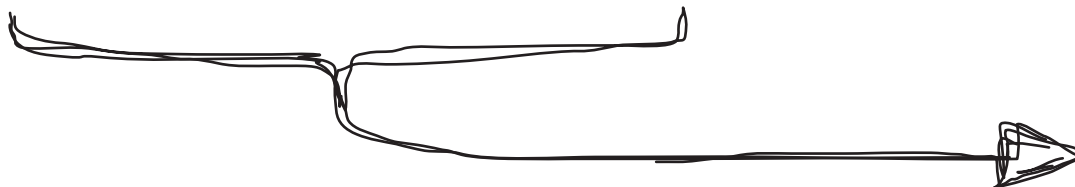
Guardian News & Media Editorial Code
<http://www.mediawise.org.uk/wp-content/uploads/2011/08/GuardianEditorialGuidelinesAug2011.pdf>

IPSO's Code of Practice - Independent Press Standards Organizations https://www.ipso.co.uk/assets/82/Editors_Code_of_Practice_A4_March_2015.pdf

The New York Times - Guidelines on Integrity
<http://www.nytco.com/wp-content/uploads/Guidelines-on-Integrity.pdf>

The New York Times - Ethical Journalism
http://www.nytco.com/wp-content/uploads/NYT_Ethical_Journalism_0904-1.pdf

The OFCOM Broadcasting Code
<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/broadcast/831190/broadcastingcode2011.pdf>

Истражувањето беше спроведено во периодот од септември 2015 до февруари 2016. Веродостојноста на сите линкови беше проверена пред печатење на публикацијата во јануари 2017.

ОТПЕЧАТОК

Автори:

Aleksandra Temenugova,
Vesna Sopar,
Zoran Dimitrovski,
Sefer Tahiri

Уредници:

Zaneta Trajkoska,
Aleksandra Temenugova,
Lyudmila Handzhiyska

превод:

Kalina Janeva

Дизајн и графичка обработка:

David Palme

Издавач:

Verein Freies Radio Wien
Klosterneuburger Straße 1, 1200 Wien
ZVR-Zahl: 563964285

E-Mail: office@o94.at
Web: <http://o94.at/>

Ви благодариме на нашите партнери: Висока школа за новинарство и за односи со јавноста (ВШНОЈ) – Скопје, Асоцијација за културна и медиумска деконтаминација (АКМД) – Сараево.

